

שור שנגה את הפרה פרק חמישי בבא קמא ג.

עין משפט
נר מצוה

מא א ב מיי פייז
מהלכות זקין ממון
הלכה ב סגן עשין סח
טושיע ח"מ קי' מי טשיף
:ו

מב ג מיי פייז שם הלכה
כג סגן שם טושיע
ח"מ קי' מי טשיף א טושיע
בגה"ה:

מב ד ה טושיע ח"מ קי'
מי טשיף טו:
מד ו מיי פייז שם הלכה כג
סגן שם טושיע
שם טשיף ו וסמן ח"מ
טשיף א:

מוסף רשי

בעל התקלה. אף על
פי שאין הבור שגו,
ששאר ברה"ר, ששאו
הכתוב בעליו להחמיץ
עליו צמקין (שמות כא
דז). חופר שיחין. לעיל
רגלים ומים ממכסין בהן
וזו שומין הן ובהמתן
לרבות (קבא) אמר להם
שלוש. שדמין יכולה
לחיות, וכן בשניה, אבל
שלישית שאינה יכולה לחיות
אמר להן עלתה לה,
שדוע היה לו שלא ממות
שם כלקמן, דבר שהיה
ממסקן בו אותו לדיק,
אביה, לא יכשל בו ודעו
(טס). זכר של רחלים.
זה אילו של יתכן, וזקן
אחד מנהיגו. זה אברהם
(טס). נביא אתה. לדע
שלא ממות (טס). מצטער
בו. בטעות עשימו (טס).
לגירסת. מתעסק בו. אף
על פי כן מת בנו.
של (ר') מויל, בצמא.
שכן דברו של מקום
לדיקק עם הסמכים
(טס). וסביביו נשערה.
לשון מוט השערה (טס).
עם סביביו. עם לדיקוס
ההולכים אחרי (טס).

בבור ברשותו. פי' בכוונתו^א לקסנר [ר"י] דכי אפקרינא רשותא
לא ליחייב אלא בהזיקא אפקרינא משמע דרובה לומר
אם סמך הבור מתחילה לרה"ר חייב לכולי עלמא ואין משמע כן
ועוד דצמקין אמר הא ללא לאושיין חייב ואוקמה דבה כר"ע אבל
לרבי ישמעאל משמע דפטור וי"ל

HebrewBooks.org © Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

לרבי ישמעאל משמע דפטור וי"ל
דחיינו טעמא משום דא"ל תוך
דרשותי מאי זעני שלא היה לו
להתקרב כל כך אלל רשותי שפול
צנור: **אמר** לך רב יוסף בור"ה
דברי הכל היא. ללא דוקא כולה אלא
רישא וסיפא דלקשי מינייהו אבל
מליעמא דקמני צרה"י ופתחו רשות
הצבים חייב לא אחיא אלא כרבי
ישמעאל: **בגון** דארווח ארווחי
צרה"ד. והשתא כולה דצבי הכל רישא
כשלא הפקיר לא רשותו ולא צורו
וקיפא דארווח ארווחי ומיכו רבי יוסי
בר יהודה דצבי הכחקה לא מתוקמא
כרבי ישמעאל: **דבר** שנצטער
בו. וא"ת אכתי גמא' להא הא מת
צנו צלמא וי"ל דמי' צלמו דבר
עלמא לא היה ראוי ליכשל צדו שלמי
(שקלים פ"ה הל"א ע"ש) מלאך צדמות
רבי חנינא נודמן לה:

אך

עבד מעשה אימא כסוי נמו לא בעי קמ"ל ואלא מאי זהו בור האמור
בתורה דקאמר ר' ישמעאל זהו בור שפתח בו הכתוב תחלה לניזקין
מיתבי החופר בור ברה"ר ופתחו לרה"י פטור ואף על פי שאינו רשא'
לעשות כן לפי שאין עושיין חלל תחת רה"ר החופר בורות שיחין ומערות
ברשות היחיד ופתחו לרה"ר חייב והחופר בורות ברה"י הסמוכה לרשות
הרבים כגון אלו ההופרים לאושיין פטור ור' יוסי בר' יהודה מחייב עד
שיעשה מחיצה עשרה או עד שירחיק ממקום דריסת רגלי אדם וממקום
דריסת רגלי בהמה ארבעה טפחים טעמא דלאושיין הא לאו לאושיין חייב
הא מני בשלמא לרבה רישא ר' ישמעאל וסיפא ר"ע אלא לרב יוסף
בשלמא סיפא דברי הכל אלא רישא מני לא רבי ישמעאל ולא ר"ע אמר
לך רב יוסף בור"ה הכל היא ורישא שלא הפקיר לא רשותו ולא
בורו אמר רב אשי השתא דאוקימתא לרב יוסף לדברי הכל לרבה נמו
לא תוקמה כתנאי מדרישא ר' ישמעאל סיפא נמו ר' ישמעאל וטעמא
דלאושיין הא לאו לאושיין חייב כגון דארווח ארווחי לרה"ר מיתבי החופר
בור ברשות היחיד ופתחו לרה"ר חייב ברה"י הסמוכה לרה"ר פטור בשלמא
לרבה כולה ר' ישמעאל היא אלא לרב יוסף בשלמא רישא רבי ישמעאל
אלא סיפא מני לא ר' ישמעאל ולא ר"ע אמר לך בחופר לאושיין ודברי
הכל: ת"ר יחפר ופתח ומסר לרבים פטור חפר ופתח ולא מסר לרבים
חייב וכן מנהגו של נחוניא חופר בורות שיחין ומערות שהיה חופר
ופותח ומוסר לרבים וכששמעו חכמים בדבר אמרו קיים זה הלכה זו
הלכה זו ותו לא אלא אימא אף הלכה זו: תנו רבנן מעשה בבתו של
נחוניא חופר שיחין שנפלה לבור גדול באו והודיעו את רבי חנינא בן רוסא
שעה ראשונה אמר להם שלום שניה אמר להם שלום שלישית אמר להם
עלתה אמרו לה מי העלך אמרה להם זכר של רחלים נודמן לי וזקן אחד
מנהיגו אמרו לו נביא אתה אמר להם לא נביא אנכי ולא בן נביא
אנכי אלא כך אמרתי דבר שאותו צדיק מצטער בו יכשל בו זרעו
אמר רבי אחא אף על פי כן מת בנו בצמא שנאמר וסביביו נשערה
מאד מלמד שהקדוש ברוך הוא מדקדק עם סביביו אפילו כחוט השערה
ר' נחוניא אמר מהכא אלא נערץ בסוד קדושים רבה וגורא על כל סביביו
אמר ר' חנינא כל האומר הקב"ה ותן הוא יותרו חיינו שנאמר והצור תמים
פעלו כי כל דרכיו משפט א"ר חנא ואיתימא ר' שמואל בר נחמני מאי דכתיב
אך

אך

בעל הסקלה. ולעולם צרה"ר אבל ברשותו א"ע"פ שהפקיר פטור
כדפרישית. האי דנקט ולא הפקיר צורו דלא הפקיר אף צורו הוה
ליה צור צרה"ר: ומאי זהו דר"ע. בשלמא זהו דרבי ישמעאל
למעוטי דר"ע אלא זהו דר"ע למעוטי מאי הא צור צרה"ר נמי
אמור צורה כדרשין: **לשלומין**.
צור דאית ליה בעלים נאמר אלא
תשלומין כדכתיב בעל הבור ישלם
וצור צרה"ר נאמר אלא הנזקין
כדכתיב כי יפתח איש וכי יכרה
ונפל שמה וגו' והכי קאמר ר"ע
אמאי שטרט צבור ברשותו והלא
זהו צור האמור צורה אלא תשלומין:
כסו כשדבר צנור ונפול ברשות
היחיד והפקיר רשותו ולא צורו דהוה
ליה ממנו שהזיק חייב משום דקרינן
ציה בעל הבור אלא צרה"ר ללא
ממנו הוא פטור: **דעא"ס**. יתמוס
טווימלא עפר: ומאי זהו דר' ישמעאל
הואיל ולדידיה תרוייהו כתיבי:
לוקין. צור צרה"ר פתח צו הכתוב
תמלה כשדבר צנור ונפול שמה שור
או חמור צור ברשות הרבים דבר צו
הכתוב כי יפתח וכי יכרה ונפל. ואי
קשיא ממני מני רבה מוקי לה כר"ע
דמחייב אתרוייהו ורבי יוסף מוקי לה
כר' ישמעאל: **פטור**. אם נפל דרך
פיו שצרותו וקס"ל אפילו הפקיר
רשותו פטור אלא אם נפתחה
הקמריה שקמר וכסה צרה"ר חייב
דהאי תנא סבר חיובה צור צרה"ר
הוא: **לאושיין**. יסוד לחומת ביתו על
פני כל רוחב הבית אלא רה"ר. וצדו
כספר עזרא (ד) ואשיא יחיטו
וצגמרא נפל אשיתא (פרכות דף נו):
פטור. והיינו נמי כחופר צור

ברשותו דאית ליה בעלים והפקיר
רשותו ללא מני למימר ליה מאי
זעית ברשותי הכא נמי לא מני
למימר ליה למה הלכה בהמתך על
שפתו דהא ברשות הרבים היא: **וטעמא**
הא ללא לאושיין חייב אלמא צור
ברשותו חייב וקשיא רישא לסיפא:
רישא. דקמני צור ברשותו פטור ר'
ישמעאל: **וסיפא**. דמחייב דדייקין
הא ללא לאושיין חייב ר"ע: **אלא לרב**
יוסף. דאמר צור ברשותו דכולי
עלמא חייב רישא דקמני פטור מני:
לא רשותו ולא צורו. דא"ל צרותא
מאי זעית. ואכטריך לאשמועי' דא"ע"ג
דאינו רשא' לעשות כן דאין עושיין
חלל תחת רשות הרבים מיהו הואיל
ולרשותו פתחו פטור: **דארווח צה**
ארווחי לרה"ר. (ה) דהוה ליה חופר
צור צרה"ר והלכך טעמא דלאושיין
הא ללא לאושיין חייב: צרה"י הסמוכה
לרה"ר. (ו) כגון מקלה מקום
מנשותו לרשות הרבים דהוה ליה
הפקיר רשותו פטור: **ומסר לרבים**.
דאמר לצני עירו הבור זה שחפרתי
לריך לכם לשמות מי גשמים
המתכנסין שם וראויה לשמות
צהמות מהן הרי הוא מסור לכם:
המים: **אמר להם שלום**. תעלה וכן
דלא כדאמרתי לקמן לפשיטא ליה
לחפור בורות ומערות לעולי רגלים:
מגיל אימת משפטיו עליהם: וסין.

(א) [על כהן]. (ב) [על
מט: לקמן נא]. (ג) ג'
רש"ל אמות. (ד) מוספתא
פ"ה. (ה) שקלים פ"ה ה"א
יבמות קפ"א. (ו) [ע"ש].
(ז) [בבבבב איתא חנינא].
(ח) עירובין כ"ב. [ע"ש].
(ט) [שמות כהן]. (ט) [עין]
פרי"י לקמן נא: ד"ה ט"ס].

תורה אור השלם

- בעל הבור ישלם כסף
ישיב לבקליו והחמת ידוה
לו: שמות כא לד
לו: ובא אלהינו ואל
יחדש אש לפניו תאכל
והסביבו נשערה מאד:
תהלים ג ג
- אל נערץ בסוד
קדשים רבה ונרא על
כל סביביו:
- הצור תמים פעלו כי
כל דרךיו משפט אל
אמונה ואין עלו צדיק
יקשר הוא: דברים לב ד

הגהות הב"ח

- רשי' ד"ה דארווח
זה ארווחי לרה"ר כגון
מקצה מקום מרשותו
לרה"ר דהוה ליה חופר:
(ב) ד"ה צרה"י הסמוכה
לרשות הרבים דהוה ליה
הפקיר כ"ל ומימת
כגון מקלה וכי נמחק:
(ג) תוס' ד"ה צור וכי
פי' בנותבטל לעיל
דקסנר:

רבינו חננאל

כגון אלו החופרים לאושיין
פטור. פי' יסודות כדכתיב
ואושיא יחיטו, והאכל
יסודותיה, תרגו ואכלת
אישותהא. [נסר לו דליו.
כלי שלחן. אמרה להם זכר
של רחלים נודמן לי וזקן
אחד מנהיגו. פי' זכר של
רחלים, אילו של צדיק.
זקן אחד, אברהם.

חופר שיחין. לעולי רגלים צדקיים: **שעה ראשונה**. שעדיין היא ראויה להיות חיה בתוך
שניה: **שלישית**. דהוה לה שהות שתלא נפשה אם ישנה שם: **אמר להן**. כבר עלתה
לכם תמות שם: **זכר של רחלים**. אילו של יתכן. וזקן מנהיגו. אברהם: **מלעבר צו**.
עם סביביו. לדיקוס השערה צו: **שערה מאד**. לשון מוט השערה: **וגורא על כל סביביו**.
לעבור על כל השערה: **יוסרו חיינו** יופקרו חיינו וגופו שמורה אלא הצדיות לחטוא:
אך

אך